

روزشمار جنگ

دوشنبه

۲۹ اردیبهشت ۱۳۵۹

۴ رجب ۱۴۰۰

۱۹ مهر ۱۹۸۰

۵۰۶

مصوبه روز گذشته وزیران امور خارجه کشورهای عضو بازار مشترک اروپا در ناپل مبنی بر مجازات‌های اقتصادی ایران، دو ویژگی قابل توجه دارد: اول اینکه این مصوبه بر قطعنامه‌ای استوار است که در روز دهم ژانویه (۱۳۵۸/۱۰/۲۰)، از طرف آمریکا به شورای امنیت سازمان ملل پیشنهاد* و با توی اتحاد جماهیر شوروی مواجه شده بود.^۱ ویژگی دوم که اهمیت بیشتری دارد ابعاد و پیامدهای آن است که بدین صورت می‌باشد: «در پیامد این تحریم روابط سرمایه‌ای با ایران قطع می‌شود، هر نوع ترانسپورت و حمل و نقل کالا از راه هوایی، زمینی و به وسیله کشتی به ایران ممنوع می‌شود و از دادن هرگونه اعتباری به شرکت‌ها و کارخانه‌ها جهت صدور اجناس به ایران خودداری می‌گردد، صدور مواد غذایی و دارویی از این مقررات مستثنی شده است، به‌غیر از آن در مورد تحریم‌ها نیز محدودیت‌هایی پیش‌بینی شده است که از شدت و سنگینی عواقب آن تا حدودی می‌کاهد، مثلاً قراردادهایی که تا قبل از بروز گروگان‌گیری در تهران یعنی روز چهارم نوامبر سال ۱۹۷۹ با ایران منعقد شده‌اند مشمول این تحریم نخواهند بود و قراردادهایی هم که بعد از آن تاریخ میان ایران و کشورهای عضو جامعه اروپایی منعقد شده‌اند باید اجرا یا عدم اجرای مفاد آن به نظر مقامات دولت‌های مربوطه رسانده شده و مورد تصویب آنان قرار بگیرد. این محدودیت نیز به نوبه خود آزادی عمل هریک از کشورها را تا حدودی تأمین می‌کند و آن‌هم به این جهت که عواقب تحریم‌های اقتصادی علیه ایران برای کشورهای عضو جامعه اروپایی به مراتب از عواقب ناشی از آن برای آمریکا سنگین‌تر است.»^۲

در واکنش به این مصوبه در آلمان، هانس دیتريش گنشر وزیر امور خارجه آلمان فدرال،

* درباره این قطعنامه، در روزشمار ۱۳۵۹/۲/۲۸ توضیح داده شده است.

امروز، اظهار عقیده کرد که مجازات‌های اقتصادی مزبور قبل از هر چیز دارای ارزش سیاسی است. هدف از این کار مجازات به آن صورتی که تصور می‌شود نیست بلکه آزادی گروگان‌های امریکایی در یک مهلت مقرر است.^۳

در انگلستان، دولت این کشور در نشست فوری خود تصمیم گرفت که تحریم‌های انگلستان در مورد ایران شامل قراردادهای منعقد شده از تاریخ چهارم نوامبر ۱۹۷۹ (۱۳ آبان ۱۳۵۸)، بشوند و بسیاری از نمایندگان محافظه‌کار در مجلس عوام انگلستان از این تصمیم به شدت انتقاد و دولت مارگارت تاچر را متهم به دروغ‌گویی در مجلس عوام کردند، زیرا وی ابعاد اقدامات علیه ایران را مشخص نکرده بود. حزب کارگر انگلستان و سایر نمایندگان محافظه‌کار گفتند که تحریم‌ها باید فقط از زمانی که کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا به آن رأی مثبت داده‌اند یعنی ۱۷ ماه مه انجام شود.^۴

در امریکا، سخنگوی وزارت امور خارجه این کشور گفت که امریکا ترجیح می‌داد مجازات‌های تعیین شده، قراردادهای قبلی را هم دربرمی‌گرفت. وی اضافه کرد که در عین حال امریکا مشکلات پیش روی جامعه اروپا در پی تعیین این مجازات‌ها را نیز درک می‌کند.^۵

در ایران ابوالحسن بنی‌صدر رئیس‌جمهور، گفت که محکوم کردن ایران و شرکت در تحریم اقتصادی علیه آن یک حرکت بی‌ثمر است که هیچ نتیجه مثبتی به بار نخواهد آورد. به جای آن کشورهای اروپایی باید پیشنهادهای اساسی در پیش گذارند و با میانجیگری به حل آن کمک کنند. حجت‌الاسلام دکتر باهنر عضو شورای انقلاب نیز در یک گفت‌وگوی اختصاصی با خبرنگار خبرگزاری پارس گفت: «من اصلاً این نوع تحریم‌ها را برای انقلاب لازم می‌دانستم، زیرا اگر ما می‌خواستیم با وضعی عادی کارمان را ادامه بدهیم فکر می‌کردیم حتماً با این نوع روابط سیاسی و اقتصادی باید ادامه حیات بدهیم و تصور نمی‌کردیم جامعه ما می‌تواند به صورت دیگری زندگی کند. این ضربه‌ها لازم است و اصلاً تحریم اقتصادی برای ما خدمت و فرصت مناسبی است، زیرا ما می‌توانیم تجربه کنیم و ببینیم آیا می‌توانیم سطح تولید را بالا ببریم و نیازهای غذایی مان را رفع کنیم. در زمینه مسائل صنعتی تا حدی تلاش کنیم روی پای خود بایستیم»^۶

در این حال، گزارش خبرگزاری فرانسه، نظیر بسیاری از تفسیرهای خبرگزاری‌ها و رسانه‌های جهان، از کم‌اثربودن مصوبه فوق علیه ایران حکایت دارد. در این گزارش آمده است: «مذاکراتی که توسط قطب‌زاده وزیر امور خارجه ایران، انجام شده تدارکات ایران را در صورت محاصره کامل از جانب کشورهای غربی تضمین می‌کند و سوئیس و اسپانیا نیز پذیرفته‌اند که در این محاصره شرکت نکنند و ایتالیا قول داده است که در جامعه اقتصادی اروپا موضع بسیار معتدلی داشته باشد. از سوی دیگر، کویت، امارات عربی و ابوظبی طرحی را برای کمک اقتصادی به

ایران تهیه کرده‌اند که احتیاجات این کشور را به مواد غذایی و دارویی و مواد اولیه تأمین می‌کند. در خاتمه، جمهوری دموکراتیک آلمان، چکسلواکی و رومانی متعهد شده‌اند که در صورت توقف برنامه‌های عمرانی‌ای که غربی‌ها در ایران آغاز کرده‌اند، این برنامه‌ها را به پایان رسانند.^۷

۵۰۷

از آنجا که به نظر می‌رسد مصوبه اروپایی جدید تحریم ایران نتواند مقاومت ایران را بشکند، در محافل مختلف، پیشنهادهایی برای آزادی مسالمت‌آمیز گروگان‌ها مطرح و تحلیل می‌شود. خبرگزاری فرانسه از پاریس از قول یک منبع کاملاً آگاه از طرحی خبر داد که «به محض افتتاح مجلس ایران ارائه خواهد شد». طبق این طرح، «گروگان‌ها در سه مرحله آزاد خواهند شد. در اولین مرحله ۳ نفر آمریکایی که در وزارت امور خارجه هستند آزاد می‌شوند. در مرحله دوم، یعنی هنگام شروع مذاکرات بین ایران و آمریکا درباره ۱۵ میلیارد دلار مورد اختلاف، ۴۰ نفر دیگر آزاد می‌گردند و در مرحله سوم ۱۰ نفر دیگر که از نظر ایرانیان جاسوس هستند، هنگام امضای یک قرارداد صلح و بی‌طرفی بین تهران و واشنگتن آزاد می‌شوند.» این منبع اضافه کرد که سفر اخیر قطب‌زاده به فرانسه، سوئیس، ایتالیا و کشورهای حوزه خلیج فارس برای آماده‌کردن همین طرح صورت گرفته است.^۸ همین منبع گفت که الجزایر و سوریه هم‌اکنون مشغول کار روی ایجاد یک کمیسیون اسلامی برای بررسی جزئیات طرح هستند. در عین حال، تشکیل یک کمیسیون متشکل از عده‌ای کارشناس برای میانجیگری درباره اختلافات مالی ایران و آمریکا به‌عهده سوئیس و الجزایر گذاشته شده است.^۹

یادآوری می‌شود پس از قطع رابطه آمریکا با ایران (فروردین ۱۳۵۹)، سوئیس به‌عنوان حافظ منافع آمریکا در ایران و الجزایر به‌عنوان حافظ منافع ایران در آمریکا تعیین شده است.

۵۰۸

در پی قطع رابطه آمریکا با ایران، امروز مشخص شد که آمریکا نه تنها ویزای جدید به ایرانی‌ها نمی‌دهد، بلکه ویزاهای قبلی هم از نظر اعتبار با مشکلاتی روبه‌رو است. از سوی دیگر آنچه در محافل سیاسی "چراغ سبز" اتحاد جماهیر شوروی آن هم از نوع معتبر آن خوانده می‌شود، امروز، بروزی واضح و آشکار داشت که در عین حال، سردی مقامات ایران نیز یک‌بار دیگر آشکار گردید.

* به دلیل فضای ضدآمریکایی خاص کنونی که هرگونه مذاکره و راه‌حل مبتنی بر آن هم از طرف بسیاری مدافعان به شدت سرزنش می‌شود و هم فضای تبلیغاتی مناسبی برای مخالفان نظام فراهم می‌آورد، مطرح شدن رسانه‌ای این‌گونه اقدامات با سکوت و نه تأیید یا تکذیب مقامات مواجه است.

در مورد ویزا و تقاضاهایی که برای ورود به آمریکا از طرف ایرانیان وجود دارد، امروز، اریک لانگ سفیر سوئیس در ایران در نامه‌ای به کیهان اطلاعیه این سفارت را در رابطه با عدم صدور ویزای ورود به آمریکا ارسال کرد. متن اطلاعیه سفارت سوئیس در ایران به این شرح است: «سفارت سوئیس در تهران که حافظ منافع دیپلماتیک و کنسولی ایالات متحده آمریکا در ایران می‌باشد، پس از تماس با مقامات ذی‌صلاح آمریکا به درخواست‌های متعددی درباره صدور ویزای ورود به ایالات متحده آمریکا ذیلاً پاسخ می‌دهد.

۱. به موجب قوانین آمریکا، ویزای ورود به قلمرو ایالات متحده آمریکا صرفاً باید توسط کارمندان مربوطه دولت آمریکا صادر شود. بالتجیه، متقاضیان ویزای ورود به آمریکا نباید درخواست‌هایشان را به قسمت منافع آمریکا در سفارت سوئیس تسلیم دارند، بلکه آنها باید درخواست‌هایشان را به یکی از سفارتخانه‌ها یا کنسولگری‌های ایالات متحده آمریکا در خارج از ایران بدهند.

۲. کلیه ویزاهای ورود به قلمرو ایالات متحده آمریکا که قبل از هجدهم فروردین ماه ۱۳۵۹* برابر با هفتم آوریل ۱۹۸۰، برای اتباع ایرانی صادر شده است باطل بوده و برای ورود به قلمرو آمریکا نمی‌باشد مگر آنکه معتبر بودن آن پس از تاریخ هجدهم فروردین ۱۳۵۹، در یکی از سفارتخانه‌ها یا کنسولگری‌های ایالات متحده آمریکا در خارج از ایران تأیید شده باشد.

۳. مقامات آمریکا درباره اعطای ویزای ورود به اتباع ایرانی متذکر شده‌اند که سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌های ایالات متحده آمریکا در خارج از ایران صرفاً به درخواست‌های مربوط به موارد بشردوستانه ممکن است ترتیب اثر دهند.^۹

از سوی دیگر امروز، سه پیام از عالی‌ترین مقامات شوروی به ایران واصل شد؛ برژنف رهبر شوروی (صدر هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی)، دو پیام برای امام خمینی و بنی‌صدر ارسال کرد که تفاوت دو پیام مزبور از لحاظ اهمیت، بسیار معنی‌دار بود. وزیر امور خارجه شوروی نیز پیامی برای قطب‌زاده فرستاد.

متن کامل پیام برژنف به امام خمینی بدین شرح است:

«حضرت آیت‌الله روح‌الله الموسوی‌الخمينی رهبر جمهوری اسلامی ایران

تهران - از طرف هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و شخص خودم به مناسبت شصتمین سالگرد برقراری روابط سیاسی بین کشورهای ما به آن حضرت و مردم دوست جمهوری اسلامی ایران تبریک می‌گویم. اتحاد شوروی در روابط خود با ایران همواره بر اصول سیاست خارجی لنین یعنی برابری حقوق، احترام به حق حاکمیت، تمامیت ارضی و عدم مداخله در

* آخرین روز وجود رابطه سیاسی بین دو کشور ایران و آمریکا.

پیام‌های معنی‌دار لئونید برژنف رهبر شوروی به مقامات ایران و تفاوت چشمگیر جایگاه امام خمینی و بنی‌صدر از نظر وی

امور داخلی یکدیگر تکیه کرده و می‌کند. مردم شوروی نسبت به مبارزه عادلانه مردم دلیر ایران علیه دسیسه‌های امپریالیسم و استعمار به‌خاطر حق مالکیت بر ثروت‌های طبیعی خود و تأمین حق مالکیت، استقلال و تمامیت ارضی میهن خود احترام فراوان و حسن‌نظر قائل است. اظهار اطمینان می‌نمایم که روابط اتحاد شوروی و ایران در آینده نیز در راه دوستی، حسن هم‌جواری و همکاری متقابلاً مفید پیش خواهد رفت. لئونید برژنف، مسکو، کرملین، ۱۹ ماه مه سال ۱۹۸۰»^{۱۰}

متن کامل پیام برژنف به بنی‌صدر نیز بدین قرار است:

«جناب آقای ابوالحسن بنی‌صدر

رئیس جمهوری اسلامی ایران

تهران - به مناسبت شصتمین سالگرد برقراری روابط

سیاسی بین اتحاد شوروی و ایران تبریکات خود را به شما، آقای رئیس‌جمهور، ابراز می‌دارم.

لئونید برژنف، مسکو، کرملین، ۱۹ ماه مه سال ۱۹۸۰»^{۱۱}

متن کامل پیام آندره گرومیکو به قطب‌زاده چنین است:

«جناب آقای صادق قطب‌زاده

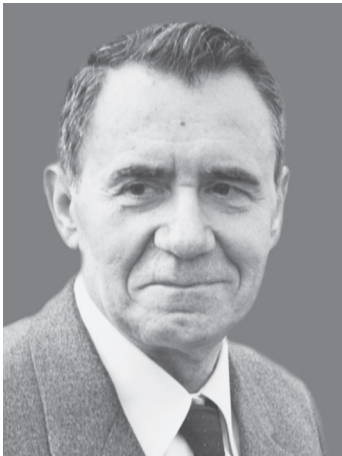
وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

تهران - شصتمین سالگرد برقراری روابط سیاسی بین

اتحاد شوروی و ایران را به شما، آقای وزیر، تبریک می‌گویم.

آ. گرومیکو، مسکو، ۱۹ ماه مه ۱۹۸۰»^{۱۲}

در چارچوب آنچه ذکر شد (چراغ سبز بلوک شرق و تکرار برخورد سرد مقامات ایران)، خبری که امروز ارگان حزب توده در مورد بیانیه پیمان ورشو درج کرد نیز قابل‌ملاحظه است. در این مطلب با عنوان "اعضای پیمان ورشو پشتیبانی خود را از حق ملت ایران برای تعیین سرنوشت اعلام و اقدام تجاوزکارانه امریکا علیه ایران را محکوم کردند"، آمده است: «رهبران هفت کشور عضو پیمان ورشو (اتحاد شوروی، بلغارستان، جمهوری دمکراتیک آلمان، چکسلواکی، رومانی، مجارستان و لهستان) در اجلاس کمیته سیاسی مشورتی این پیمان در ورشو، بیانیه مهمی منتشر کردند که خلاصه آن به شرح زیر است.»^{۱۳}

پیام تبریک آندره گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی به همتای ایرانی خود به مناسبت شصتمین سال برقراری روابط سیاسی بین اتحاد شوروی و ایران

در ادامه مطلب بخش‌هایی از بیانیه مربوط به مسائل جهانی به‌خصوص درباره پیمان ناتو، مسائل غرب آسیا و... ذکر شده و از جمله درخصوص موضع اعلام‌شده در این بیانیه در قبال ایران آمده است: «کشورهای پیمان ورشو پشتیبانی کامل خود را از حق ملت ایران برای تعیین مستقلانه سرنوشت خود، بدون هیچ‌گونه مداخله خارجی اعلام کردند و اقدام تجاوزکارانه امریکا را علیه ایران قاطعانه محکوم ساختند. کشورهای پیمان ورشو این اقدام را زورگویی خشن و نقض حاکمیت یک کشور مستقل تلقی کردند و ضمن تأکید به احترام به مقاوله‌نامه‌های وین اعلام کردند که با هیچ بهانه‌ای نمی‌توان نقض حاکمیت و اعمال فشار را توجیه کرد. مشکل کنونی در روابط ایران و امریکا باید براساس دوری‌جستن از هرگونه اقدام جنگی و توسل به زور حل شود. کشورهای پیمان ورشو در بیانیه خود نقش مؤثر کشورهای غیرمتعهد را در راه صلح مورد تأیید قرار دادند.»^{۱۴}

از سوی دیگر، رادیو لندن، اظهارات تازه بنی‌صدر درمورد شوروی را چنین انعکاس داد: «درمورد اثرات تحریم اقتصادی رئیس‌جمهوری ایران گفت وی ترجیح می‌دهد که هرگونه محدودیت و زیان اقتصادی را تحمل کند تا اینکه کشورش را در دامان شوروی بیندازد.»^{۱۵*}

۵۰۹

بعد از مانور هشت‌ساعته روز گذشته امریکا در حوالی تنگه هرمز و به‌دنبال دعاوی عراق درباره سه جزیره، مانور امروز نیروی دریایی ایران در تنگه هرمز و جزایر تنب بزرگ، تنب کوچک و بوموسی، خودبه‌خود نوعی پاسخ جدی محسوب می‌شود.

مانور امروز «بزرگ‌ترین مانور مشترک نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب به حساب می‌آید که در حضور دکتر بنی‌صدر به‌عنوان رئیس‌جمهور و فرمانده کل قوا در آب‌های خلیج فارس و دریای عمان برگزار شد. این مانور سومین مانور نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی است. مطابق آنچه اعلام گردیده است این مانور برای نشان‌دادن آمادگی هرچه بیشتر، در مقابل تهدیدات بیگانگان و حفظ منافع ملی و استراتژیکی جمهوری اسلامی است که توسط یگان‌های شناور و تکاوران دریایی نیروی دریایی و یگان‌های نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی در آب‌های خلیج فارس در تنگه هرمز و جزایر تنب بزرگ و کوچک و بوموسی انجام شد.»^{۱۶}

یادآوری می‌شود ناخدا گلستانه فرمانده پایگاه دریایی بندرعباس، امروز در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری پارس ضمن اظهار بی‌اطلاعی از مانور هشت‌ساعته نیروی دریایی امریکا در مدخل دهانه

* در کنار این موضع‌گیری، نحوه انعکاس اظهارات جناحی بنی‌صدر در رادیو لندن نیز جلب نظر می‌کند. در ادامه گزارش رادیو لندن آمده است: «بنی‌صدر در این مصاحبه آیت‌الله بهشتی رهبر حزب جمهوری اسلامی را مورد حمله قرار داد. وی افزود که مصمم است مرکز قدرت خودکامه در ایران را از بین ببرد. بنی‌صدر گفت که این مراکز کوشش می‌کنند یک دیکتاتوری فاشیستی و ارتجاعی جدید را برقرار سازند، درحالی‌که آن را به‌صورت حکومت ایده‌آل اسلامی جلوه‌گر می‌کنند.» [روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۱۲]

تنگه هرمز، گفت: ناوگان دریایی امریکا در حدود سیصد مایلی تنگه هرمز است، ولی تعدادی از کشتی‌های این ناوگان در خلیج فارس تا بحرین و بعضی از شیخ‌نشین‌ها جابه‌جا می‌شوند، در کل حرکات آنها در دریا زیر نظر هواپیماهای نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران است.^{۱۷}

این درحالی است که تیمسار شادمهر رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، در گفت‌وگویی با خبرگزاری پارس مانور اخیر نیروی دریایی امریکا را در تنگه هرمز فقط یک ژست پس از محاصره اقتصادی ایران از سوی امریکا خواند و اعلام کرد که هدف از این مانور ترساندن ما می‌باشد. وی در مورد محل اجرای مانور که تنگه هرمز گزارش شده است، گفت: به نظر من این موضوع نمی‌تواند درست باشد، زیرا اگر امریکا چنین مانوری را در تنگه هرمز انجام دهد، راه تردد ده‌ها کشتی نفتکش و تجاری خارجی را در دو سوی تنگه خواهد بست و مطمئناً این مانور در آب‌های بین‌المللی دریای عمان اجرا می‌شود.

یادآوری می‌شود که صبح دیروز، خبرگزاری فرانسه در گزارشی اعلام کرده بود نیروی دریایی امریکا از ساعت یک بعدازظهر به مدت ۸ ساعت در مدخل تنگه هرمز به اجرای مانور خواهد پرداخت.^{۱۸} خبرگزاری ژاپنی کیودو نیز گزارش داد: طبق یادداشتی که نیروهای امریکا در ژاپن به مقامات توکیو داده‌اند، یک مانور تیراندازی بعدازظهر ۱۳۵۹/۲/۲۸، در تنگه هرمز واقع در مدخل خلیج فارس برگزار شده است. این مانور از ساعت ۱ تا ۹ بعدازظهر به وقت محلی اجرا شد.^{۱۹}

۵۱۰

در یازدهمین اجلاس وزیران امور خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی، عرصه‌ای برای ارائه مواضع نه شرقی نه غربی ایران ایجاد شد و عراق نیز در رقابت با ایران به سرزنش تبلیغاتی دو ابرقدرت پرداخت تا موضع استقلالی خویش را نمایش دهد. اجلاس امروز همچنین عرصه‌ای برای بروز چالش کنونی ایران و عراق بود.

صادق قطب‌زاده وزیر امور خارجه ایران که باتوجه به بافت این اجلاس به نظر نمی‌رسد در تسری دادن مواضع ضد امریکایی ایران به گردهمایی، به توفیق چندانی دست یابد، در گفت‌وگویی با خبرنگاران و نمایندگان مطبوعات ایران خاطر نشان ساخت که مسئله تهاجم امریکا به ایران جزء دستور جلسه گردهمایی است و قطعنامه‌هایی در این مورد به تصویب خواهد رسید. قطب‌زاده در پاسخ این سؤال که آیا کشورهای اسلامی موضع هماهنگی برای رفع اثر تحریم اقتصادی امریکا علیه ایران اتخاذ خواهند کرد یا خیر، پاسخ داد: محکوم ساختن اقدام امریکا از سوی کشورهای اسلامی خود حاکی از موضع هماهنگی این کشورها در قبال این مسئله است. وی گفت: ما انتظار داریم که خط نه شرقی و نه غربی در سیاست کلی این گردهمایی پیاده شود و سپس بتوانیم مواضع قاطعی راجع به مسائل اساسی بگیریم. بالطبع پاره‌ای اختلافات بین برخی از کشورهای عربی به چشم می‌خورد که مایل نیستیم بی‌جهت داخل این گونه اختلافات شویم.^{۲۰}

این درحالی است که میزبان گردهمایی یعنی پاکستان، از طرفداران دخالت بیشتر امریکا در منطقه محسوب می‌شود. امروز، رادیو قاهره گزارش داد: «ژنرال ضیاءالحق رئیس‌جمهوری پاکستان، از ایالات متحده امریکا خواست که توجه بیشتری به منطقه خلیج [فارس] و جنوب شرق آسیا مبذول دارد و نفوذ خود را در این دو منطقه حساس از جهان به کار گیرد. رئیس‌جمهوری پاکستان خاطر نشان کرد، شوروی به این علت در افغانستان دست به دخالت نظامی زد که امریکا قدرت خویش را در افغانستان نشان نداد و در واقع جا را برای شوروی خالی کرده بود. ژنرال ضیاءالحق در پایان تأکید کرد که ایالات متحده امریکا باید موجودیت خود را به‌طور قاطع بیشتر ثابت کند و نشان دهد که یکی از دو ابرقدرت جهان است.»^{۲۱}

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری فرانسه، عراق نیز امروز، از هر دو ابرقدرت به‌سبب سلطه‌جویی از طریق دخالت در امور کشورهای کوچک به‌شدت انتقاد کرد. حامد علوان وزیر مشاور در امور خارجی عراق، حین سخنرانی در جلسه کنفرانس اسلامی، دخالت نظامی شوروی در افغانستان را خطرناک و غیرعادلانه خواند و اضافه کرد از این رویدادها در افغانستان برای موجه جلوه‌دادن دخالت قدرت‌های غربی در کشورهای اسلامی بهره‌برداری می‌شود. وزیر عراقی از تلاش‌های ایالات متحده برای بازیابی نفوذ خود در این منطقه تحت پوشش دخالت شوروی در افغانستان اظهار تأسف کرد.^{۲۲} علاوه بر رقابت یادشده، یکی دیگر از رویدادهای اجلاس مزبور چالش و درگیری لفظی میان نمایندگان ایران و عراق بود، به این ترتیب که میان آقایان قطب‌زاده وزیر امور خارجه ایران و حامد علوان جبوری وزیر مشاور در امور خارجی عراق، مشاجره لفظی شدیدی درگرفت. وزیر امور خارجه ایران گفت: عراق روش خصمانه‌ای علیه انقلاب ایران در پیش گرفته است و عملاً در مرزهای ایران و عراق اقدام به عملیات تجاوزگرانه‌ای کرده که تلفات جانی فراوان و خسارات مالی بسیار زیادی در پی داشته است و هم‌زمان با این عملیات خصمانه گروهی کرد را تحریک کرده است تا در داخل ایران دست به عملیات خرابکارانه بزنند و از سوی دیگر تاکنون ۳۵ هزار نفر را تحت‌عنوان ایرانی‌بودن از عراق اخراج کرده است.

حامد علوان الجبوری در پاسخ گفت: حملات وزیر امور خارجه ایران علیه عراق نادرست است و ناشی از عدم احساس مسئولیت است، زیرا در داخل ایران دولت و قدرت مسئولی وجود ندارند و درواقع یک نوع آشوب در این کشور حکم‌فرماست. وی اضافه کرد: عراق بارها به ایران پیشنهاد حسن‌نیت داده است و هنوز هم حاضر به حسن‌نیت است و هرگاه رژیم موجود ایران روح شوونیستی خود را رها سازد و دست از سیاست توسعه‌جویی که ناشی از سیاست شاه سابق است بردارد، عراق همواره خواستار حسن‌نیت هم‌جواری با ایران است و پیشنهاد حسن‌نیت را به قوت خود باقی نگه داشته است. وزیر مشاور در امور خارجی عراق ایران را دعوت کرد که از سیاست خطرناک و اشتباه خویش که بر پایه این امر استوار است که ایران پاسدار اسلام است، دست بکشد و آرزوی امپراطوری فارس را دنبال نکند.^{۲۳}

۵۱۱

در مورد مسئله رانده‌شدگان عراقی که همچنان ورود آنان به ایران با مشکلات عدیده همراه است، علاوه بر مسئله مقابله با نفوذ عناصر بعثی و جاسوس که بسیار مهم تلقی می‌شود، می‌توان به مسائل رفاهی و معیشتی و نیز اسکان آنان اشاره کرد.

امروز، ستاد لشکر ۹۲ خوزستان به استناداری، گزارش داد: «برابر اطلاع واصله از نزاجا در بین معاودین که قرار است از عراق وارد شوند شخصی به نام خوئیر ابویستانی اهل نجف رئیس سندیکا و عضو حزب بعث عراق، وجود دارد.»^{۲۴}

مسائل عام رفاهی نیز جنبه‌ای دیگر از این مشکلات است. روز گذشته «محمدکاظم موسوی بجنوردی استنادار اصفهان با انتشار اطلاعیه‌ای از مردم اصفهان خواست تا شغل و مسکن برای رانده‌شدگان در نظر بگیرند. وی از کسانی که آمادگی کمک در این راه را دارند خواست تا خود را به دفتر روابط عمومی استناداری اصفهان معرفی کنند.»^{۲۵}

از سوی دیگر، جمعی از این رانده‌شدگان که در سفارت تونس متحصن شده‌اند تحت‌عنوان جنبش رانده‌شدگان عراقی نامه‌ای سرگشاده به امام خمینی نوشتند که در آن آمده است: حکومت بعث که هر روز توطئه‌هایش برضد اسلام و امت مسلمان ابعاد تازه‌تری به خود می‌گیرد از ارتکاب هر اقدام جنایتکارانه‌ای فروگذار نمی‌کند. ما عراقی‌های رانده‌شده تحصن خود را در سفارت تونس اعلام می‌داریم، آرزو مندیم که آن حضرت به یاری و همگامی معنوی و مادی رانده‌شدگان بشتابند و در رسواساختن توطئه‌های رژیم بعث در مورد برادران و خواهران رانده‌شده عراقی، در سازمان اتحادیه عرب، سازمان کنفرانس اسلامی منعقد در پاکستان و سازمان ملل متحد، از طریق وزارت امور خارجه ایران اقدام فرمایید. روزنامه *انقلاب اسلامی* با درج این خبر افزوده است: «متحصنین در دو نامه دیگری که در یکی به دکتر بنی‌صدر رئیس‌جمهور و در دیگری آیات عظام آیت‌الله گلپایگانی، نجفی مرعشی، حسین‌علی منتظری، سیدمحمد شیرازی و سیدعبدالله شیرازی فرستاده‌اند خواهان حمایت و کمک نسبت به جنبش رانده‌شدگان عراقی شدند.»^{۲۶}

یادآوری می‌شود ورود رانده‌شدگان عراقی به ایران همچنان ادامه دارد. روز گذشته، خبرگزاری پارس از غرب کشور گزارش داد: «طی ۴۸ ساعت گذشته جمعاً ۶۵۲ نفر از رانده‌شدگان از طریق مرزهای غرب کشور به ایران وارد شده‌اند که با ورود این گروه، جمع رانده‌شدگان به ۳۵۱۸۴ نفر رسیده است.»^{۲۷}

۵۱۲

در ادامه تحرکات ایذایی عراق در غرب کشور، امروز در ساعت ۳۰:۲۰، از سوی پاسگاه الشهداء عراق به طرف گشتی‌های پاسگاه انجیره و نی‌خضر با سلاح‌های سنگین تیراندازی شد. در گزارش واقعه آمده است: «ضمناً گروهان در گزارش خود اضافه نموده است که از طرف پاسگاه‌های این

گروهان هیچ‌گونه تیراندازی به آنها نشده است.» و سپس پیشنهاد شده است: «مقرر فرمایند از طریق مرزبانی سومار شدیداً به موضوع اعتراض نمایند. ... سرهنگ ستاد لکی»^{۲۸}

خبرگزاری پارس نیز از یک تبادل آتش بین مأموران عراقی و گشتی‌های پاسگاه شورشیرین خبر داد که ساعت ۸ بعدازظهر، رخ داده است.^{۲۹} امروز همچنین یک فروند هواپیمای عراقی در ساعت ۱۳:۲۵، به حریم هوایی نفت‌شهر تجاوز کرد.^{۳۰} یادآوری می‌شود روز ۱۳۵۹/۲/۲۶ ساعت ۱۳:۱۵ و روز ۱۳۵۹/۲/۲۷ ساعت ۱۱:۲۲ نیز آسمان نفت‌شهر مورد تجاوز هوایی یک فروند هواپیمای عراقی قرار گرفته بود.^{۳۱}

در جنوب کشور نیز تحرکات ایذایی عوامل عراق ادامه دارد. به‌دنبال انفجار دو روز قبل پل یزدنو در منطقه سوسنگرد،^{۳۲} امروز، «سه نفر به اسامی د و ح* که شخص سوم شناخته نشده است» دستگیر شدند. به گزارش ژاندارمری خوزستان این افراد «قصد انفجار پاسگاه یزدنو را داشته‌اند و به همین منظور با خود مواد منفجره حمل می‌کرده‌اند. مواد منفجره در دست آنها منفجر و هر سه نفر مجروح شده‌اند و درحال حاضر در اختیار گروهان سوسنگرد و تحت نظر هستند.»^{۳۳}

همچنین در جریان تعقیب و مراقبت‌های اطلاعاتی در منطقه امروز، گزارشی به هنگ ژاندارمری سوسنگرد رسید که براساس آن فردی که ایادی وی در انفجار دو روز قبل پل یزدنو دست داشته‌اند، شناسایی شده است. در گزارش مربوطه «ح شهرت ک فرزند س ساکن هویزه که داماد م** می‌باشد رابطه مستقیم با سران جبهه تحریر خوزستان دارد و اسلحه و مواد منفجره توسط وی بین ضدانقلابیون تقسیم می‌شود و این‌گونه مواد منفجره به شهرهای خرمشهر، آبادان و روستاهای حیادر و البقره فرستاده می‌شود.»^{۳۴}

امروز، منابع اطلاعاتی همچنین گزارش قبلی مبنی بر اینکه «اداره رادیو و تلویزیون بصره توسط ۶۰ نفر از عوامل ساواک منحل‌ه ایران» انجام می‌شود را تکذیب و بدین صورت اصلاح کردند: «تعدادی از اعضای ساواک در هتل شط‌العرب در منطقه الجمهوریه اقامت و تعدادی دیگر نیز در اداره مخابرات عراق که یک سازمان اطلاعاتی می‌باشد و جنب ساختمان رادیو و تلویزیون بصره واقع است مشاهده شده‌اند.»^{۳۵}

از سوی دیگر، در این زمینه که عراق فضای جنگی علیه ایران را با برنامه‌های مختلف در اذهان نیروهایش تشدید می‌کند، امروز خبر رسید: «فرمانده نیروی هوایی عراق به کلیه رادارهای مرزی واقع در مرز بین ایران و عراق دستور داده است که هرگونه پرواز هواپیماهای جنگی ایران در منطقه را فوراً به فرودگاه کوت گزارش دهند تا هواپیماهای مستقر در پایگاه کوت بتوانند هواپیماهای ایرانی را وادار به فرود در نزدیک‌ترین فرودگاه عراق بنمایند.»^{۳۶}

* در سند نام کامل دو فرد آمده است.

** در سند اسامی کامل آمده است.

۵۱۳

از فعالیت‌های ضد رژیم بعثی عراق، معمولاً از طریق منابع مرتبط با نیروهای رسمی نظامی و انتظامی گزارش‌هایی می‌رسد که بعضی با قید «احتمالاً صحت دارد» همراه می‌شود. در واقع این‌گونه اخبار بیشتر به جنبه تبلیغی و برخی «گزارش کار» آغشته است. در مطبوعات نیز چنین اخباری انعکاس می‌یابد. البته واکنش رسمی رژیم عراق نشان می‌دهد این‌گونه اخبار بی‌پایه نیست. در یک گزارش پایگاه آبادان برای ستاد لشکر ۹۲ زرهی اهواز - که این ستاد هم آن را برای مقامات بالاتر ارسال کرد - از یک زدوخورد که به تاریخ امروز، رخ داده چنین حکایت شده است: «در یک درگیری بین مبارزین کرد و عوامل بعثی در شمال عراق کردها به دفتر حزب بعث در کرکوک حمله نموده و ۱۵ تن از افراد بعثی را کشته و سلاح‌های آنها را به غنیمت گرفته و بدون دادن تلفات به پایگاه‌های خود مراجعت نموده‌اند. در حال حاضر، کردها شدیداً با دولت عراق مشغول مبارزه می‌باشند و به طوری که شایع است تاکنون ۱۸۰ نفر از نظامیان پادگان‌های شمال عراق به جنبش کردها پیوسته‌اند.»^{۳۷}

همچنین در اخبار برون‌مرزی ژاندارمری به دفتر ریاست جمهوری دو گزارش آمده که هر دو مربوط به امروز است:

- «یک واحد از پیشمرگان حزب دمکرات کردستان عراق در منطقه بارزان به مواضع نیروهای عراقی حمله و خسارت زیادی به آنها وارد ساخته‌اند.»^{۳۸}
  - «ساعت ۱۹:۰۰ مورخه ۱۹۸۰/۵/۱۹ [۱۳۵۹/۲/۲۹]، پیشمرگان حزب دمکرات عراق در استان دهوک به مواضع نیروهای عراقی حمله و ضمن انهدام سنگرها عده‌ای از پرسنل را به قتل رسانده‌اند.»^{۳۹}
- روزنامه اطلاعات نیز در شماره امروز خود نوشت: حزب الدعوه الاسلامیه عراق در اطلاعیه‌ای فعالیت‌های خود را در ماه آوریل و مه ذکر کرد. در ۲۲ آوریل ۱۹۸۰ (۱۳۵۹/۲/۲)، گروه شهید ابو عارف موفق شدند رهبر عملیات گارد ملی استان ناصریه را به قتل برسانند. انفجار در شرکت نفت امریکایی القرنه، مین‌گذاری لوله‌های گاز منطقه الجمهوریه بصره، حمله به خانه مسئول حزب بعث منطقه بنی منصور استان بصره و مین‌گذاری جایگاه شرکت نفت امریکایی از اقدامات دیگر این حزب است.^{۴۰}
- امروز همچنین یک گزارش برون‌مرزی با قید "صحت دارد"، توسط پایگاه آبادان داده شده است که هرچند مربوط به گذشته است، اما نوع خیر و ایرانی خواندن مظنونان که بیشتر آنان نام عراقی دارند، قابل ملاحظه است. متن گزارش چنین است: «خبر رسیده گویاست در تاریخ ۱۳۵۹/۲/۷، از طرف مقامات امنیتی کشور عراق دستور دستگیری ایرانیان مشروحه زیر صادر و به کلیه مراکز پلیس و امنیتی دستور داده شده که در صورت دستگیری آنان را تحت‌الحفظ به سازمان امنیت تحویل نمایند ۱. عبدالامیر جیون شغل کارمند وزارت کشور در استان میسان ۲. منعم جیون شغل خیاط ۳. جاسم جیون شغل پیمانکار در بخش تکریت ۴. محمد کاظم صبری ۵. سلمان احمد حقی ۶. محمد علی عبودی»^{۴۱}

۵۱۴

عمده تحولات غرب کشور امروز به باینگان (از بخش های پاوه) مربوط می شود. بعد از دو روز درگیری، در ساعت ۱۵:۱۶ امروز، سپاه پاوه در تلفن گرامی به مرکز خبر داد: «باینگان به دست [سپاه] پاوه افتاد. کومه له و دمکرات در اطراف پراکنده شدند و قصد حمله دارند. هلیکوپتر کبری بدهید. در ضمن پاسدارها می خواهند پیشروی کنند، وگرنه محاصره خواهیم شد.»^{۴۲}

در پاسخ مرکز فرماندهی سپاه به سپاه پاوه، این پیام ارسال شد: «به ستاد مشترک اطلاع داده شود که به پشتیبانی منطقه یک دستور بدهد که هر موقع هلیکوپتر و وسایل دیگر لازم شد مستقیماً بدهند چون که هر موقع ما از آنها امکانات خواستیم آنها می گویند باید ستاد مشترک به ما دستور بدهد. برای این موضوع از طریق سرگرد شیرازی و برادر رحیم هماهنگی و اقدام شود.»^{۴۳*} در گزارش شهربانی، باینگان مقر مهاجمین خوانده شده که «پاسداران انقلاب و پیشمرگان کرد با هماهنگی ارتش» به پاک سازی آن اقدام کرده اند.^{۴۴}

درباره این عملیات مسئول روابط عمومی سپاه کرمانشاه در گزارش خود، مواردی را بدین شرح ذکر کرد: «بخش باینگان از حدود شش ماه پیش، توسط عوامل بعث عراق و دمکرات ها کنترل می شد و ضدانقلابیون با احداث پل فلزی و تدارکاتی از کشور عراق اسلحه و مهمات دریافت می کردند. ... بعد از حدود دو روز درگیری، این بخش همراه روستاهای... [نام پنج روستا ذکر شده] توسط سپاه پاسداران و پیشمرگان مسلمان کرد و یگان های مستقر در پاوه [ارتشی] در اختیار سپاه پاسداران قرار گرفت و از وجود ضدانقلابیون پاک سازی شد. ... آنها ۱۸ کشته به جای گذاشتند و ۴ نفر را هم دستگیر کردیم و بقیه فرار کردند. ... مقادیر زیادی اسلحه ضبط کردیم و راه ارتباطی و تدارکاتی مهاجمین نیز قطع شد. ... پیشمرگان همچنین توانستند مواضع پرتاب خمپاره به سوی شهر پاوه را که مدت ها شهر را در معرض خطر قرار داده بود در هم بکوبند... در این درگیری ها یکی از پیشمرگان مسلمان کرد به نام حسین ویسی شهید شد.»^{۴۵}

* در هامش سند این عبارت به چشم می خورد: «برادر رحیم و جناب سرگرد شیرازی اقدام فرمایید.» و در سطر بعد آن آمده است: «کپی این به سرگرد شیرازی داده شده/ بهرام». یادآوری می شود پیام ساعت ۹:۵۰ روز بعد که از سپاه به ستاد مشترک ارسال شده، نشان می دهد، سرعت در کار مورد نظر تحقق نیافته است. پیام مزبور بدین شرح می باشد: «به قرار اطلاع واصله منطقه باینگان به تصرف سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درآمده و افراد کومه له و دمکرات به اطراف پراکنده شده اند و احتمال حمله های گوناگون می رود. جهت پاک سازی اطراف و همچنین پیشروی احتیاج به هلیکوپتر کبری می باشد.» [سند شماره ۰۴۱۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن گرام از سپاه (مرکز فرماندهی) به سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)، ۱۳۵۹/۲/۳۰]

۵۱۵

در سندیج، اولویت با امور عمومی شهر است، اما جنبه‌های امنیتی همچنان جدی است. گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی از وضعیت امروز سندیج حاکی است: «شهر سندیج در آرامش کامل است و هیچ‌گونه برخورد و درگیری پیش نیامده، منتها خسارات وارده به شهر و بیمارستان شهدا و ادارات دولتی بیش از حد معمول می‌باشد. مردم در حالت عادی به سر می‌برند و به کار روزانه مشغول‌اند. پاک‌سازی در نقاط مختلف شهر شروع شده و ادارات و واحدهای ضربتی جهاد سازندگی، مشغول فعالیت‌های عمرانی می‌باشند... گروه جهاد سازندگی از روز اول ورود مشغول مرمت بیمارستان شهدا شده‌اند که در این رابطه قرار شد که وسایل مورد نیاز هرچه زودتر به منطقه اعزام شود.»^{۴۶}

در این حال بازدید فعالان سیاسی و هیئت‌های مربوط به خدمات گوناگون از شهر سندیج ادامه دارد. امروز، به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، «حجت‌الاسلام هادی غفاری همراه هیئتی از طرف بهداری با مسئولیت مهندس صمدیان از قسمت جهاد سازندگی و بهسازی و نیز هیئتی از طرف رئیس‌جمهور وارد سندیج شدند و از اوضاع منطقه و خسارات وارده بر آن و وضعیت مردم سندیج بازدید کردند و از وضعیت ارتش و سپاه مطلع گشتند.»^{۴۷}

از سوی دیگر، امور امنیتی نیز مورد توجه است، در عین حال حفظ تعادل و پرهیز از افراط و تفریط در قبال اقداماتی که علیه نظام و مسلمانان سندیج انجام شده است، موجب می‌شود که نیروها خود دست به کاری نزنند. بر این اساس، عملیات سپاه سندیج امروز به تهران پیام داد: «باتوجه به وضع فعلی سندیج و مسئله پاک‌سازی نیاز مبرم و خیلی فوری به یک گروه تحقیق و دادرسی می‌باشد برای خون شهدا سریعاً اقدام فرمایید. امضا یاحی»^{۴۸}

۵۱۶

علاوه بر پاره (بخش باینگان) و سندیج، بانه، سقز و میاندوآب موارد قابل ذکر تحولات و درگیری‌های امروز غرب کشور هستند. در این میان بانه حساس‌ترین وضعیت را دارد. در بانه حدت و شدت مشکلات در پیام‌های ارسالی از مراکز مختلف، واضح است و اوضاع قبل همچنان به صورتی تکراری ادامه دارد.

بخشی از تلفن‌گرام مسئول پاسداران مستقر در سقز حاکی است: «وضع کلی پادگان بانه فوق‌العاده اسفناک می‌باشد، کلیه پرسنل در شرایط بدی به سر می‌برند و به آذوقه و مهمات نیاز شدیدی دارند، روحیه افراد اعم از پاسدار و نظامی صفر است. به جهت مشکلات ذکر شده پادگان در حال سقوط است.»^{۴۹}

متن کامل پیام مسئول پاسداران بانه در ساعت ۲۰:۲۰ چنین است: «حملات دشمن شدید، مهمات و آذوقه تمام، پادگان آسیب پذیر شده اجساد تخلیه نشده... و در چند روز اخیر هیچ نوع کمکی نشده، روحیه افراد متزلزل شده است. شدیداً به کمک فوری احتیاج می باشد. جهت جلوگیری از سقوط پادگان»^{۵۰}

در گزارش نوبه‌ای ارتش از وضع امروز بانه آمده است: «صبر پرسنل پادگان بانه به سر آمده و مرتباً فرماندهان را تهدید می نمایند و مهمات به کلی خاتمه یافته، ضمناً در ساعت ۲۲ روز ۱۳۵۹/۲/۲۹، مهاجمین با سلاح‌های سنگین از جمله تفنگ ۱۰۶ و خمپاره انداز ۱۲۰ مم از جوانب مختلف به پادگان حمله نموده که به علت نبودن مهمات هیچ گونه اقدامی مقدور نبوده و تقاضای پشتیبانی هوایی نموده و اضافه کرده اگر اقدامی صورت نگیرد، کلیه پرسنل قتل عام خواهند شد. لذا در سه نوبت پشتیبانی هوایی انجام شد.»^{۵۱}

این درحالی است که جنبه تهدید در شرایط کنونی رو به افزایش است. گزارش لشکر ۶۴ ارومیه حاکی است: «تعدادی از افراد حزب دمکرات مسلح به سلاح‌های کلاشینکف و آر.پی. جی ۷ و ضد هوایی از طریق راه‌های کوهستانی به طرف بانه حرکت نموده‌اند.»^{۵۲}

در سقز ساعت ۲ بامداد امروز، پادگان ژاندارمری و گروهان مالک اشتر مستقر در سقز مورد حمله مسلحانه قرار گرفت، ولی به آن پاسخ داده شد.^{۵۳}

باین حال، گزارش مسئول پاسداران مستقر در سقز از وضع امروز، بدین شرح است: «سقز، تعداد ۲۳ نفر پاسدار دارد، روحیه نسبتاً خوب است، تنها نگرانی به خاطر بانه است، احتیاج مبرم به برادران پاسدار جهت پاک‌سازی شهر می باشد، هرچه سریع‌تر نیرو اعزام شود، البته با امکانات و تجهیزات کافی هرچه تأخیر شود، شهر سقز بیشتر تقویت می شود و ضدانقلاب فرصت بیشتری برای مین گذاری و غیره پیدا می کند.»^{۵۴}

در میاندوآب نیمه شب گذشته، مقر سپاه و پلیس راه مورد حمله مسلحانه قرار گرفت. درگیری و تیراندازی متقابل تا ساعت ۴ صبح، ادامه داشت، ولی صدمات جانی به بار نیامد.^{۵۵}

۵۱۷

درحالی که در فضای سیاسی کشور افکار عمومی به شدت معطوف به مسئله کردستان است، تجمع سازمان پیکار در راه آزادی طبقه کارگر و نامه ارسالی مولوی عبدالعزیز از علمای اهل سنت به امام خمینی و بنی صدر، دو نوع از بازتاب‌های مربوط به کردستان از نوع انتقادی است. سازمان پیکار اعلام کرده بود که برای بزرگداشت کشته‌های خود در کردستان بعد از ظهر امروز، تجمعی در دانشگاه تهران برگزار می کند. این مراسم از سوی وزارت کشور غیرقانونی و بدون مجوز اعلام شد. شواهدی نیز در دست بود که نیروهایی برای شرکت در این مراسم از شهرهای کردنشین عازم تهران هستند که در روزشمار روز قبل به آن اشاره شد.

گزارش خبرنگار کیهان حاکی است که در ساعت ۵ بعدازظهر، «اعضا و طرفداران سازمان پیکار در محوطه دانشگاه تهران اقدام به برگزاری میتینگی نمودند که با مخالفت گروهی که شعارهایی علیه گروه‌های چپ می‌دادند روبه‌رو شدند و مراسم چندین‌بار توسط این گروه قطع شد. پس از مدتی پرتاب سنگ به سوی شرکت‌کنندگان در این میتینگ آغاز شد و کار به درگیری کشیده شد که طی آن ۹ نفر مجروح شدند و به بیمارستان‌های امام خمینی و دکتر شریعتی منتقل شدند. گروه مخالف برپایی میتینگ در پایان از دانشگاه به خیابان آمده و تعدادی از کتاب‌های کیوسک‌های کتاب‌فروشی‌های مقابل دانشگاه را پاره کرد.»^{۵۶}

در گزارش روزنامه نامه مردم ارگان حزب توده نیز آمده است: «گروهک‌های مائوئیستی پیکار، رزمندگان و چند گروهک دیگر، علی‌رغم ممنوعیت برگزاری تجمع از سوی وزارت کشور، در جلوی دانشکده حقوق دانشگاه تهران اجتماع کردند. سخنرانان این گروهک‌ها با یک سری سخنرانی علیه جمهوری اسلامی ایران به تحریک اجتماع‌کنندگان پرداختند. در نتیجه عده‌ای به نام حزب‌الله با گروهک‌های مائوئیستی به نزاع پرداختند و هر دو طرف با سنگ و شلاق و زنجیر به جان هم افتادند که در نتیجه این درگیری چند نفر مجروح برجای ماند. با پراکنده‌شدن گروهک‌های مائوئیستی، به اصطلاح حزب‌اللهی‌ها به تعقیب آنها پرداختند و به محض رسیدن به دبیرخانه کمیته مرکزی حزب توده ایران عناصر شناخته‌شده ضدانقلابی با شعار "حزب فقط حزب‌الله" (که در بین آنها به روال همیشگی چهره چند نفر از مائوئیست‌ها، که برای رفقای ما شناخته‌شده است دیده می‌شد) به دبیرخانه حمله کردند. آنها به پاره کردن پوستره‌های حزبی و شکستن تابلوی اعلانات، دریدن پرده‌ای از تصویر رفیق شهید خسرو روزبه که به مناسبت بزرگداشت روزبه بر سردر دبیرخانه کمیته مرکزی آویخته بود، پرداختند. در این موقع گروهی از پاسداران رسیدند، ولی این گروه گستاخی را به جایی رساندند که بدون توجه به حضور پاسداران مسلح که برای پراکنده‌ساختن عناصر شناخته‌شده ضدانقلابی در جلوی دبیرخانه کمیته مرکزی حزب توده ایران اجتماع کرده بودند، به تخریب ادامه دادند. پاسداران فقط سعی بر جلوگیری از ورود آنها به دبیرخانه را داشتند. مهاجمان پس از ناسزاگویی به حزب توده ایران متفرق شدند.

ما ضمن تشکر از پاسداران که مانع ورود مهاجمان به دبیرخانه شدند، متعجب و متأسفیم که چگونه پاسداران، مانع عملیات خرابکارانه و تحریک‌آمیز مهاجمان در جلوی دبیرخانه نشدند. ما از مقامات مسئول می‌خواهیم که با قاطعیت بیشتر جلوی این گونه تهاجمات... را که فقط به سود ضدانقلاب [است] بگیرند.»^{۵۷}

در این حال، کیهان نامه مولوی عبدالعزیز رهبر مذهبی اهل تسنن در استان سیستان و بلوچستان به امام خمینی و بنی‌صدر را منتشر کرد: «من اطمینان دارم که هر آتش فتنه و نفاق و برادرکشی که در ایران اتفاق می‌افتد قلب شما را عمیقاً متأثر می‌کند. هم‌اکنون در کردستان برادرکشی جریان

دارد. اگرچه ممکن است این جنگ را ضدانقلاب و دشمنان اسلام به ما تحمیل کرده باشند، ولی نتیجه آن که برادرکشی مسلمانان، دهاء محترمه و هتک اعراض مسلمین است به نفع اسلام و مملکت نمی‌باشد. مخصوصاً در زمان حاضر که در محاصره امپریالیست‌ها و دشمنان خارجی هستیم باید همه با یکدیگر متحد بوده و متفقاً علیه بیگانگان مبارزه نماییم. مسلمین چه شیعه و چه سنی و چه فارس یا کرد و بلوچ و غیره باید در یک سنگر برای دفاع از اسلام بیکار نکنند. من از آن حضرت درخواست می‌نمایم تا دستور فرمایید به هر وسیله که ممکن است راه‌حلی پیدا شود تا این برادرکشی که برای آینده ایران بدفرجام خواهد بود، پایان یابد. ... اعتلای اسلام و دفع فتنه آتش‌افروزان را از خدای بزرگ خواهانم. مولوی عبدالعزیز ملازاده - تهران»^{۵۸}

۵۱۸

درحالی‌که شرایط کنونی، راه‌حل نظامی را برای بحران کردستان الزامی کرده است، در سطح بالای مسئولیت این امر، ابعاد دیگر قضیه نیز مورد توجه است. یادداشت دکتر جمشید حقگو استاندار آذربایجان غربی که با عنوان "انحصارطلبی و تنگ‌نظری ما را از واقعیت‌های کردستان دور نگه داشته است" امروز در روزنامه کیهان منتشر شد، نمودی از این امر است.

در این یادداشت حقگو راه‌حل مسئله کردستان را «برخورد واقع‌بینانه از دیدگاه سیاسی، جامعه‌شناسی، روانشناسی و تاریخی با مسئله» دانسته و از افراد غیرمسئولی که بحران کردستان را جنگ کرد و مسلمان قلمداد کرده‌اند به انتقاد پرداخته است. در این تحلیل آمده است: «ناراحتی و عدم رضایت در کردستان سابقه طولانی دارد که از زمان دیکتاتوری رضاخان و ادامه وحشت‌بار آن در زمان محمدرضا به اوج خود می‌رسد که در طول این مدت آنچه مسلم است، [این است که] هیچ‌وقت آن‌طور که باید و شاید این مردم را به حساب نیاوردند و در یک وضع عقب‌ماندگی در فقر و استیصال نگه داشتند

و در نتیجه ایجاد عقده‌های انباشته‌شده‌ای نمود که هرگز سعی در گشوده‌شدن آنها نگریدید و از طرف دیگر بی‌سوادی و فقر فرهنگی و به‌خصوص ناآگاهی اسلامی همه دست به‌دست هم داده و زمینه را برای شوراندن این مردم علیه حکومت جمهوری اسلامی ایجاد کرد و حس بیگانگی و روح ملی‌گرایی

از راست به چپ هاشم صباغیان عضو هیئت ویژه بررسی مسائل کردستان (موسوم به حسن نیت) و جمشید حقگو استاندار آذربایجان غربی

افراطی و طرح مسئله خودمختاری به طور افراط‌آمیز هم از همین نقطه نشئت می‌گیرد. برخورد واقع‌گرایانه با این مشکل ایجاب می‌کند که مسئله را از هم بشکافیم. یک طرف قضیه توده مردم کرد و به طور کلی اهل تسنن است که تا حال بین آنها و توده‌های مردم ایران شکافی ایجاد شده که به نظر من علت‌العلل ناراحتی‌ها همین جاست و تا وقتی این شکاف پر نشود و جدایی‌ها بین مردم از بین نرود مسئله حل نخواهد شد. طرف دوم قضیه عده قلیلی هستند با نیت سوء و حیثاً وابسته به ماوراء مرزها که از این شکاف و وجود محیط مساعد اختلاف و جدایی مردم سوءاستفاده کرده و با طرح مسائل ذهنی باعث انحراف افکار عمومی و در نتیجه ایجاد اغتشاش و ناامنی و مسائل فاجعه‌آمیزی که اینک مبتلا به آن هستیم می‌شوند. آنچه مسلم است در رابطه با این عده قلیل باید با قاطعیت عمل کرد و حساب اینها را از توده مردم مستضعف جدا نمود. توده مردم کرد ملتی است اصیل و دارای سنن و تاریخ و زبان و مذهب خاص خود که نادیده گرفتن این واقعیت باعث عمیق‌تر شدن شکاف و ایجاد زمینه بیشتر برای فعالیت‌های ضدانقلاب است.»

وی در ادامه، شناخت مردم کرد و مشکلات آنها و نیز شرایط زیستی و تاریخیچه زندگی‌شان را اساسی‌ترین قدم برای حل شکاف موجود بین شیعه و سنی خوانده و افزوده است: «ما باید تسنن را در عمل به رسمیت بشناسیم و باید متوجه باشیم که تقریباً سراسر مرزهای ما را اهل تسنن تشکیل می‌دهند. ... ما که تابع کتاب خدا و سنت رسول و ائمه اطهار هستیم بیایم بررسی کنیم که پیامبر در بدو تشکیل جامعه اسلامی در مدینه در رویارویی با این نوع مشکلات چه روشی را اتخاذ نمود و "لقد کان لکم فی رسول‌الله اسوة حسنه" باید بگویم هدف ما از حکومت حفظ قدرت نیست بلکه ادامه راه و حرکت انقلاب و نهضت اسلامی است.»

وی در بخش دیگری از یادداشت خود نوشته است: «ما در آذربایجان به هر ترتیبی که شده احترام و اعتقاد مردم را نسبت به دولت و ارکان رسمی و مقامات مسئول محلی جلب کرده‌ایم تا برای حل مسائل خود به دولت امیدوار باشند، ولی امروز می‌بینید، متأثر از اوضاع و احوال سندج یک رشته کارهای غیرمسئولانه از قبیل سخت‌گیری در ارسال مواد حیاتی، آرامش نسبی شهرها را به خطر می‌اندازد و مردم عادی را به عصیان وامی‌دارد. ... اخیراً به دنبال درگیری در سقز، مردم آن اکناف و اطراف به بوکان پناهنده شدند و در اثر ازدحام جمعیت از یک‌سو و بسته‌بودن راه‌ها از سوی دیگر، مردم از لحاظ کمبود آذوقه و فقدان بیمارستان مجهز و نبودن آب گرم و خوابیدن آمبولانس‌ها به‌خاطر نبودن سوخت و تعطیل ناوایی‌ها و نبودن مواد کافی دارویی در مضیقه قرار گرفته بودند. نماینده‌ای از طرف استانداری به این شهر اعزام شد، گسیل این نماینده آن چنان شوق و شعفی در مردم ایجاد کرده بود که روح خوش‌بینی و اعتماد به دولت را دگر باره در آنها زنده کرد. باید به این مسئله دقیقاً توجه شود. چرا وقتی در سقز جنگ و درگیری است مثلاً پیرانشهر در مضیقه قرار می‌گیرد یا چرا سردشت که به‌صورت جزیره آرام در میان تلاطم طوفان‌های کردستان قرار گرفته است، توسط افراد غیرمسئول در

فشار و کمبود ارزاق عمومی بیفتد که ضدانقلاب هوس به هم زدن آرامش آن را نماید. ... مسئله دیگر در کردستان مرزهای باز کشور است به خصوص در مورد مرز عراق باید فکر اساسی نمود. البته لازم به یادآوری است که تهدیدات ماورای مرزها تابعی است از تحریکات داخلی؛ بنابراین تهدید خارجی وقتی کاری است که ما در داخل هنوز نتوانسته باشیم به وضع کلی خود انسجام بخشیم و هنوز تعدد مراکز تصمیم گیری و تشتت قوا و خودکامگی های غیرمسئولانه ادامه داشته باشد. در مورد مرز ترکیه باید دقت کنیم که دچار سرنوشت مرز عراق نگردد و اجازه داده نشود که رابطه ایران و ترکیه که خودمان در منطقه برای توسعه آن بسیار کوشیده ایم به هم بخورد، ولی متأسفانه علی رغم این ضرورت کسانی هستند که به انحراف مختلف می خواهند در این روابط خللی ایجاد کنند»

وی در پایان برای خروج از بحران کردستان پیشنهاد داده است: «خلاصه نظرات من همان است که چند ماه پیش بعد از جریاناتی که در کردستان پیش آمد به عرض امام و دولت رساندم و آن اینکه بیاییم برای پرشدن آن شکافی که در اول این سخن بدان اشارت رفت، عموم مردم را برای به راه انداختن یک کاروان صلح و دوستی بسیج کنیم. در این رابطه من از تمام مردم و علما و روحانیون می خواهم که دسته دسته به شهرهای کردنشین سفر کنند و در مقابل مردم و رهبران مذهبی این نواحی را به مراکز تجاری و مذهبی مملکت دعوت نمایند. بدین وسیله مذاکره و مصالحه مابین توده مردم انجام گیرد که شکاف فی مابین از میان برود و دولت و مؤسسات وابسته با تمام امکانات و ارتش با تجهیزات مهندسی و نیروی سازنده خود برای عمران شهرها و روستاها بشتابند و دولت اسلامی هر چه زودتر نقش ارشادی و امامت خود را در مناطق یادشده ایفا کند. بدین معنی که اسلام در این مناطق به معنی واقعی کلمه عملاً و اقداماً به مردم عرضه شود و مساجد و منابر دگرباره بعد از یک سال که عملاً تعطیل بود، دایر گردد و علما و فضالای اسلامی چه تشیع و چه تسنن نقش خلاق و رسالت پیامبرگونه خود را ایفا نمایند. خساراتی که به هر نحو به این مردم وارد شده تا آنجا که ممکن است ترمیم گردد. کینه ها و عداوت ها و اختلافات نژادی و زبانی که همه ریشه طاغوتی دارند از بین برود.»^{۵۹}

۵۱۹

حساسیت عامه در قبال تحرکات ضدنظام و هوشیاری عمومی در قبال بمب گذاری و اطلاع رسانی به موقع موارد مشکوک، عامل مهم خنثی شدن این گونه اقدامات و جلوگیری از ضربه زدن به نظام جدید در موارد متعددی است.

امروز، یک بمب قوی که در داخل جوی مقابل بانک ملی شعبه شرکت مخابرات واقع در خیابان دکتر شریعتی کار گذاشته شده بود، با هوشیاری مردم کشف و خنثی گردید. به گزارش کیهان، این بمب که قدرت عمل بسیار وسیعی داشت در ساعت ۹:۳۰ صبح، توجه چند تن از رهگذران را به خود جلب کرد. آنها بلافاصله جریان را به مأموران کلانتری ۴ تهران اطلاع دادند و مأموران پس از حضور

در محل و احراز اینکه این بمب قوی است به وسیله اکیپ خنثی کننده، بمب را خنثی کردند.^{۶۰} علاوه بر تهران، در دیگر شهرها هم وضع مشابهی وجود دارد. به گزارش خبرنگار *بامداد* از قم، پنجشنبه شب گذشته (۱۳۵۹/۲/۲۵)، به دنبال گزارش تلفنی رئیس شرکت نفت قم به کلانتری این شهر مبنی بر مشاهده جعبه مشکوکی در محوطه جایگاه پمپ بنزین واقع در خیابان امام، مأموران کلانتری در محل حاضر و با همکاری رئیس شهربانی و رئیس پلیس و مأموران، بمب را که در داخل جعبه‌ای جاسازی شده بود کشف و خنثی کردند. این پمپ بنزین جنب انبار شرکت ملی نفت قم قرار گرفته است.^{۶۱}

اخیراً شهربانی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: در یک ماه گذشته، حدود ۵۰ بمب که از سوی عوامل امپریالیسم جهانی به سرکردگی امریکا در مناطق مختلف تهران کار گذاشته شده بود به همت مأموران متخصص شهربانی جمهوری اسلامی ایران خنثی و از بروز حوادث جان خراش جلوگیری شد.^{۶۲}

۵۲۰

تلاش‌های آشکار و پنهان سازمان مجاهدین خلق در نزدیک شدن به بنی صدر و قرار گرفتن به عنوان مدافع جریان وی در جناح بندی کنونی حاکمیت، همچنان بروز می‌یابد.

امروز، روزنامه *انقلاب اسلامی* ارگان جریان بنی صدر، نامه‌ای از سازمان را درج کرد.* روزنامه *انقلاب اسلامی* دیروز هم پیام دیگری را از همین سازمان درج کرد. این روزنامه نوشت: «مجاهدین خلق ایران با انتشار اطلاعیه‌ای اعلام کرده است که تنها مسئولیت دفتری که مورد تأیید سازمان می‌باشد می‌پذیرد. در قسمتی از این اطلاعیه آمده است برای جلوگیری از ادامه کار توطئه‌گران علیه نیروهای انقلابی و من جمله مجاهدین خلق با توجه به قوانین موجود هر چه سریع‌تر به اعلام جرم‌ها و شکایت‌های مجاهدین خلق در این زمینه‌ها رسیدگی نموده و نتایج را به اطلاع مردم برسانند. همچنین باید متذکر شویم که مسئولین دفاتر رسمی مجاهدین خلق نیز در هر کجا که باشند موظف‌اند تا در اسرع وقت و همراه با ارائه اسناد و مدارک در هر مورد لازم به عموم مردم و نیز به مسئولین و مأمورین رسمی توضیح داده و حتی تا آنجا که در توانشان باشد همچنان که تا امروز نشان داده‌اند با تمام قوا در صورت وجود یک توطئه واقعی ضد مردمی مأمورین را در جهت کشف عوامل توطئه یاری دهند.»^{۶۳}

شماره امروز یک نشریه کمونیستی نیز به این مسئله (نزدیکی تدریجی بنی صدر و سازمان)

* این نامه، قبلاً در نشریه *مجاهد* چاپ شده است و در این کتاب نیز در روزشمار ۱۳۵۹/۲/۲۷ آورده شد. البته متن *مجاهد* کامل‌تر است و در متن چاپ شده در روزنامه *انقلاب اسلامی*، برای گرفتن تندیه‌های آن تغییرهایی داده شده و بخش‌هایی حذف شده است.

پرداخته است. نشریه حقیقت ارگان اتحادیه کمونیست‌های ایران در شماره امروز خود تحت‌عنوان "کشمکش و وحدت در هیئت حاکمه" با اشاره به موانع انتخاب نخست‌وزیر آورده است: بنی‌صدر که از یک‌سو به‌طور سرکوبگرانه در پی ایجاد نظم و امنیت‌گذاری یا به عبارت بهتر سرکوب نیروهای کمونیستی و مبارزات توده‌ای مردم است، از سوی دیگر در مبارزه و کشمکش با حزب جمهوری بر سر غلبه بر قدرت است و می‌خواهد نیروهای دیگر را نیز زیر چتر و برنامه‌های خود درآورد و به این دلیل سعی دارد تا از تضاد واقعی که بین سازمان مجاهدین خلق و حزب جمهوری موجود است به نفع دعوای خود با حزب جمهوری اسلامی سود جوید و قصد دارد تا تضاد مجاهدین و حزب جمهوری اسلامی را بر تضاد خود با حزب منطبق کند. وی می‌خواهد مجاهدین را بر روی سیاست خود بکشاند و خطر در اینجاست.^{۶۴}

۵۲۱

امام خمینی در محل جدید استقرار خود و از تریبون حسینیه جماران امروز، دو بار در پاسخ به مراجعان مشتاق به ایراد سخنرانی پرداختند. دسته اول فرماندهان کمیته‌های انقلاب در تهران و شهرستان‌ها بودند که ضمن برنامه گردهمایی اخیرشان امروز، به ملاقات عمومی امام در حسینیه جماران آمدند و دسته دوم اهالی محل جدید امام یعنی مردم جماران و نیز دیگر مردم شمیرانات بودند. امام خمینی در جمع فرماندهان کمیته‌ها به مسئله خودجوشی سپاه و کمیته از دل انقلاب و سپس به ذکر هشدارهایی برای تداوم سلامت آنان پرداخته و گفتند: «از ویژگی‌هایی که انقلاب اسلامی ایران داشت به مجرد اینکه پیروز شد تمام افرادی که در اطراف این کشور، جوانانی که در اطراف این کشور بودند، چه قشر روحانی و چه دانشگاهی و چه سایر قشرها برای خودشان یک احساس وظیفه کردند، بدون اینکه یک سازمان مرکزی در اول باشد. هر گروهی در هر جا که بودند به‌طور خودرو از متن ملت کأنه جوشیدند و سازمان‌هایی را ایجاد کردند، مثل کمیته‌ها که آقایان از اجزا و سرپرستان آن هستند، مثل سپاه پاسداران. این‌طور نبود که از اول سپاه پاسداران یا کمیته‌ها را یک مرکزی باشد که آن مرکز همه را دعوت کرده باشد و التیام داده باشد، بلکه احساس یک وظیفه انسانی - اسلامی بود که همه برای اسلام و برای کشور اسلامی خدمتگزار باشند. این یکی از ویژگی‌هایی است که برای این نهضت و برای این انقلاب بود و از ویژگی‌های اسلام است.»^{۶۵} ایشان در قسمتی دیگر هشدار دادند: «امروز، همه ما، همه شما، همه ملت، همه قشرها و خصوصاً قشرهایی که در خدمت انقلاب هستند و مشغول فعالیت هستند، مسئولیت بزرگ دارند، مسئولیت حفظ انقلاب اسلامی و حفظ آبروی اسلام و آبروی انقلاب اسلامی. اگر خدای نخواستہ در قشر روحانی، چه آنهایی که در کمیته‌ها هستند و چه آنهایی که در مدارس هستند و چه آنهایی که در شهرستان‌ها هستند، اگر خدای نخواستہ یک کار اشتباهی واقع بشود، این‌طور نیست که بگویند فلان فرد این کار را کرده است، به جامعه روحانیت نسبت می‌دهند، می‌گویند آخوندها این‌طورند.

آنهایی که غرض دارند، آنهایی که می‌خواهند روحانیت را بشکنند و اصل هدفشان اسلام است و می‌خواهند اسلام را بشکنند و چون اینها را قشری می‌دانند که خدمتگزار اسلام‌اند و اینها نگهدار اسلام‌اند، به اینها حمله می‌کنند. اگر یک بهانه‌ای روحانیت دست اینها بدهد، اسباب این می‌شود که یک مطلب کوچک را بزرگ بکنند، آن هم اگر از یک نفر صادر شده باشد، به مطلق روحانیون نسبت بدهند. اگر در این کمیته‌های شما خدای‌نخواست، یک امری واقع بشود که برخلاف موازین اسلامی است، می‌گویند که آخوندها کمیته‌ها را گرفته‌اند و مشغول کارهای مثلاً خلاف هستند، نمی‌گویند که فلان آدم این طوری است، می‌گویند روحانیت این طوری است.»^{۶۶}

رهبر انقلاب در ملاقات مردم جماران و شمیران با ایشان، درخصوص رسالت جهانی انقلاب اسلامی و شروط تحقق آن خاطر نشان کردند: «ما در بین راه هستیم و باید راه طولانی را طی کنیم و آن راه طولانی این است که بیرق اسلام را در همه قطب‌های زمین به اهتزاز درآوریم. من امیدوارم که موفق شویم و با همت و اتکال به خدای تبارک و تعالی، این راه طولانی را به آسانی طی کنیم و مهم این است که از آمال شخصی، گرفتاری‌های شخصی، خواست‌های شخصی دست برداریم. به خواست‌های اسلام و به خواست‌های بلندپایه قرآن کریم، دنبال خواست‌های بزرگ خدای تبارک و تعالی باشیم، و اطاعت اوامر خدای تبارک و تعالی را بکنیم که ما را دعوت به اتحاد، دعوت به اجتماع فرموده است و دعوت به اخلاص و دعوت به فعالیت برای پیشبرد اسلام فرموده است.»^{۶۷}

در ادامه، امام خمینی به یکی از موضوعات امنیتی داخلی وقت یعنی انفجار در اماکن عمومی اشاره کردند: «باید همه شماها متوجه باشید که این اشخاصی که مفسده می‌کنند، انفجار ایجاد می‌کنند در بازار مسلمین، انفجار ایجاد می‌کنند، در لوله‌های نفت که مال مستمندان است انفجار ایجاد می‌کنند در جاهایی که گروه‌های زیادی از مسلمان‌ها هستند، اینها در اصل مفسد فی الارض هستند و باید با تمام قدرت آنها را سرکوب کرد و دادگاه‌ها در هر جا باشد این طور اشخاص را باید محکوم به مرگ کنند. اینها حیانتشان جز زحمت برای جامعه و جز تفرقه‌اندازی و جز خوردن مال مردم و ایران را به اغتشاش کشیدن برای اینکه باز ابرقدرت‌ها تسلط به ما پیدا کنند، هیچ کار دیگر ندارند.»^{۶۸}

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۵۹/۲/۲۹

۱. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۵۹/۲/۳۰، بخش فارسی رادیو کفن، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۲. همان.
۳. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۳۱، ص ۱۲.
۴. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۳۱، ص ۳.
۵. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۵۹/۲/۳۰، بخش عربی رادیو لندن، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۶. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۳.
۷. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۳.
۸. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۵۹/۲/۳۰، صص ۱ و ۳.
۹. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۲.
۱۰. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۳۱، ص ۱۲.
۱۱. همان.
۱۲. همان.
۱۳. روزنامه نامه مردم، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۶.
۱۴. همان.
۱۵. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۱۲.
۱۶. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۳۰، صص ۱ و ۳.

۱۷. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۱۱.
۱۸. همان.
۱۹. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۲.
۲۰. همان، ص ۴.
۲۱. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۱۷، بخش عربی رادیو قاهره، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۲۲. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۴، ۱۳۵۹/۳/۱، ص ۱، اسلام‌آباد - خبرگزاری فرانسه، ۱۹ مه ۱۹۸۰.
۲۳. خبرگزاری پارس، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۶۲، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۷، بخش عربی رادیو اسرائیل، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۲۴. سند شماره ۳۴۷۱۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد لشکر ۹۲ زرهی (رکن ۲) به استانداری خوزستان، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۲۵. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۲.
۲۶. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۱۲.
۲۷. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۸، ص ۲.
۲۸. سند شماره ۲۸۱۸۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ایلام به کرمانشاه (رکن ۲)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۲۹. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۳۱، ص ۳.
۳۰. سند شماره ۴۱۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شاجا به وزارت کشور، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۱. سند شماره ۴۱۴۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کرمانشاهان به وزارت کشور، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۲. سند شماره ۲۹۵۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری خوزستان (رکن ۲) به فرمانده هنگ ژاندارمری سوسنگرد (رکن ۲)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۳. سند شماره ۲۹۵۶۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری خوزستان (رکن ۲) به فرمانده ژاندارمری سوسنگرد (رکن ۲)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۴. سند شماره ۲۹۵۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۳۵. سند شماره ۲۸۷۳۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ۰۷ (رکن ۲) به دفتر هماهنگی، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۶. سند شماره ۲۷۸۸۰۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ۰۷ (رکن ۲) به فرماندهی هنگ آبادان (رکن ۲)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۳۷. سند شماره ۲۸۷۷۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد لشکر ۹۲ زرهی (رکن ۲) به نزاجا (مدیریت اطلاعات)، ۱۳۵۹/۳/۱۸.
۳۸. سند شماره ۰۳۴۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا (رکن ۲ - دایره اطلاعات) به دفتر ریاست جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۵۹/۲/۱۷.
۳۹. همان.
۴۰. روزنامه اطلاعات، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۲.
۴۱. سند شماره ۲۸۷۴۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ۰۷ (رکن ۲) به فرماندهی هنگ آبادان (رکن ۲)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۴۲. سند شماره ۰۴۱۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت فرماندهی غرب به ستاد مشترک، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۴۳. سند شماره ۰۴۱۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد مشترک، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۴۴. سند شماره ۰۴۱۵۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شاجا به وزارت کشور، ۱۳۵۹/۲/۳۰.
۴۵. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۳/۱، ص ۲.
۴۶. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۳.
۴۷. همان.
۴۸. سند شماره ۰۴۱۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سندج به سپاه مرکز (عملیات)، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۴۹. سند شماره ۰۴۱۴۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفن گرام از مسئول پاسداران مستقر در سقز به مرکز فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مرکز، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۵۰. سند شماره ۰۴۱۴۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بانه به مرکز فرماندهی سپاه مرکز، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۵۱. سند شماره ۹۸۱۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی معاونت عملیات و اطلاعات نزاجا، شماره ۳۷، از ۱۳۵۹/۲/۲۹ تا ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۱.
۵۲. همان، ص ۲.
۵۳. سند شماره ۳۴۰۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاجا (رکن ۳ - مرکز فرماندهی) به دفتر ریاست جمهوری، ۱۳۵۹/۲/۲۹.
۵۴. سند شماره ۰۴۱۴۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۵۵. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۳.
۵۶. همان، ص ۲.
۵۷. روزنامه نامه مردم، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۷.
۵۸. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۲.
۵۹. همان، ص ۱۰.
۶۰. روزنامه کیهان، ۱۳۵۹/۲/۳۰، ص ۱۱.
۶۱. روزنامه بامداد، ۱۳۵۹/۲/۲۷، ص ۲.
۶۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۸، ص ۲.
۶۳. روزنامه انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۲/۲۸، ص ۳.
۶۴. اتحادیه کمونیست‌های ایران، نشریه حقیقت، شماره ۷۰، ۱۳۵۹/۲/۲۹، ص ۱.
۶۵. مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(س)، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی^(س))، جلد ۱۲، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ پنجم ۱۳۸۹، ص ۳۰۷.
۶۶. همان، صص ۳۰۹ و ۳۱۰.
۶۷. همان، ص ۳۱۳.
۶۸. همان، ص ۳۱۵.